

Samsø var den største med 2.580 reder, og den næststørste var kolonien ved Brændegård Sø på Sydfyn, der husede 2.208 reder. I alt syv kolonier havde flere end 1.000 reder, og disse kolonier husede 41% af det samlede antal ynglende skarver i Danmark. Herudover yngede 51% i 27 kolonier med 200-1.000 reder, og 8% i 31 kolonier med færre end 200 reder. Sammenlignet med de forudgående 30 år er de yngede skarver nu blevet endnu mere jævnt fordelt ud over landet. Førhen yngede de fleste af skarverne i nogle få store kolonier, hvoraf nogle husede op til 5.000-7.000 reder.

Årsager til den markante tilbagegang

I 2010 var tilbagegangen i det samlede antal ynglende skarver i Danmark på 15% og dermed væsentligt højere end i de forudgående tre år, hvor den årlige tilbagegang var på 2-7%. Den markant højere tilbagegang i 2010 (Fig. 1) afspejler med stor sandsynlighed, at ekstra mange skarver omkom i vinteren 2009/10 samt at flere skarver end normalt ikke formåede at komme i tilstrækkelig god kondition inden ynglesæsonen og derfor undlod at etablere par, bygge rede og lægge æg.

I vinteren 2009/10 var det koldt ikke alene i Danmark, hvor måske 4-8% af de danske skarver prøver at overvintre, men også i flere af de lande i Europa, hvor hovedparten af de danske skarver tilbringer vinteren. Desuden var vinteren langvarig med det resultat, at vandtemperaturen forblev lav til ind i marts. Skarver påvirkes ofte negativt af kolde vintre og lave vandtemperaturer. Det skyldes bl.a., at de forbrænder betydeligt mere energi, når de skal søge føde i koldt vand og efterfølgende må tørre fjerdragten, og dels, at fiskene kan blive vanskeligere tilgængelige, hvilket reducerer skarvernes succes i fødesøgningen.

Vinteren 2009/10 var ikke en decideret isvinter, idet der langs de åbne kyster kun i begrænset omfang var isdække, og mange skarver forblev da også i Danmark gennem vinteren, selvom både søer og fjorde frøs til. Fødeforholdene i de isfrie kystområder kan ikke have været ideelle, for skarver blev i langt større antal end normalt set fiske i åer og bække. Desuden blev skarver

set i havne og byparker, hvor de i selskab med ænder forsøgte at spise brød. Mange skarver havde vanskeligt ved at klare sig igennem vinteren 2009/10. Det bekræftes af, at der især sidst på vinteren kom mange meldinger om skarver, der var blevet fundet afkræftede eller døde både i Danmark og langs den tyske Østerskyst.

Forvaltende tiltag i kolonier i 2010

Hvert år gennemfører Skov- og Naturstyrelsen indgreb i danske skarvkolonier. Det gøres for at undgå, at skarverne får succes med at etablere nye kolonier og for at begrænse størrelsen af nogle af de eksisterende kolonier. I kolonier, hvor skarverne har rede på jorden, består indgrebet oftest i at sprøjte madolie på æggene, så de ikke klækker. I den forvaltningsplan for skarver i Danmark, som trådte i kraft i 2002, indgik der, at man i højere grad end hidtil ville forsøge at reducere antallet af skarver i de områder, hvor der var særlige bekymringer for at skarverne påvirkede fiskebestandene og fiskeriet. Primært med dette formål forøgede Miljøministeriet derfor i 2002 det antal reder, som årligt blev olieret.

I 2010 blev der olieret skarvæg i 2.504 reder i otte kolonier, og 564 reder med æg blev ødelagt i fire kolonier. Det svarer til 2.514 færre reder end gennemsnittet for årene 2002-2009 (Figur 1). I 2010 blev oliering især anvendt i de jordrugende kolonier langs Vestkysten, på Hirsholmene ud for Frederikshavn og på Saltholm i Øresund. Antallet af olierede og ødelagte reder i 2010 svarede til 12% af alle rederne i Danmark. Disse regulerede reder indgår i opgørelsen i Figur 1 over udviklingen i det samlede antal reder.

Ved Gråsten Slotssø bestod indgrebet i bortskræmning ved brug af skræmmeskud og nedlæggelse af tre fugle kombineret med et fugleskræmsel i gult regntøj, der dagligt blev flyttet rundt under træerne. Bortskræmningen, der blev påbegyndt allerede i midten af marts, var tilstrækkelig til at forhindre skarverne i at få succes med at bygge reder i træerne ved søen. Fra 2010 har vi ikke kendskab tilfælde af illegal ødelæggelse af reder.

Dansk ringmærkning 2010 - Zoologisk Museums ringmærkningsaktiviteter i Danmark

Af Jesper J. Madsen, Kjeld T. Pedersen, Mikkel Lausten, Mikkel W. Kristensen og Kasper Thorup

I 2010 er ringmærket 107.480 vildtlevende fugle i Danmark. Der er i 2010 rekord mange mærkniger af Knarand, Havlit, Huldue, Gulbug, Munk, Gransanger, Spætmejse, Råge, Skovspurv og Stillits. To kuld af Perleugle og tre kuld af Vandrefalk er ringmærket. Rigtig mange Slørugler genmeldes i 2010 og en nordjysk Skovspurv flyver 657 km til en boreplatform ved den engelske østkyst. En Strandskade bliver 32 år og en Knopsvane bliver 42½ år gammel, hvilket er en verdensrekord. I 2010 udbygger Zoologisk Museum aktiviteterne til kortlægning af træk og overvintring hos Afrika-trækkende småfugle. Dette indebærer brugen af lysloggere, satellitsendere og radiosendere. Ny kontrakt med Skov- og Naturstyrelsen om Ringmærkningscentralens virke underskrives.

Årets ringmærkede fugle

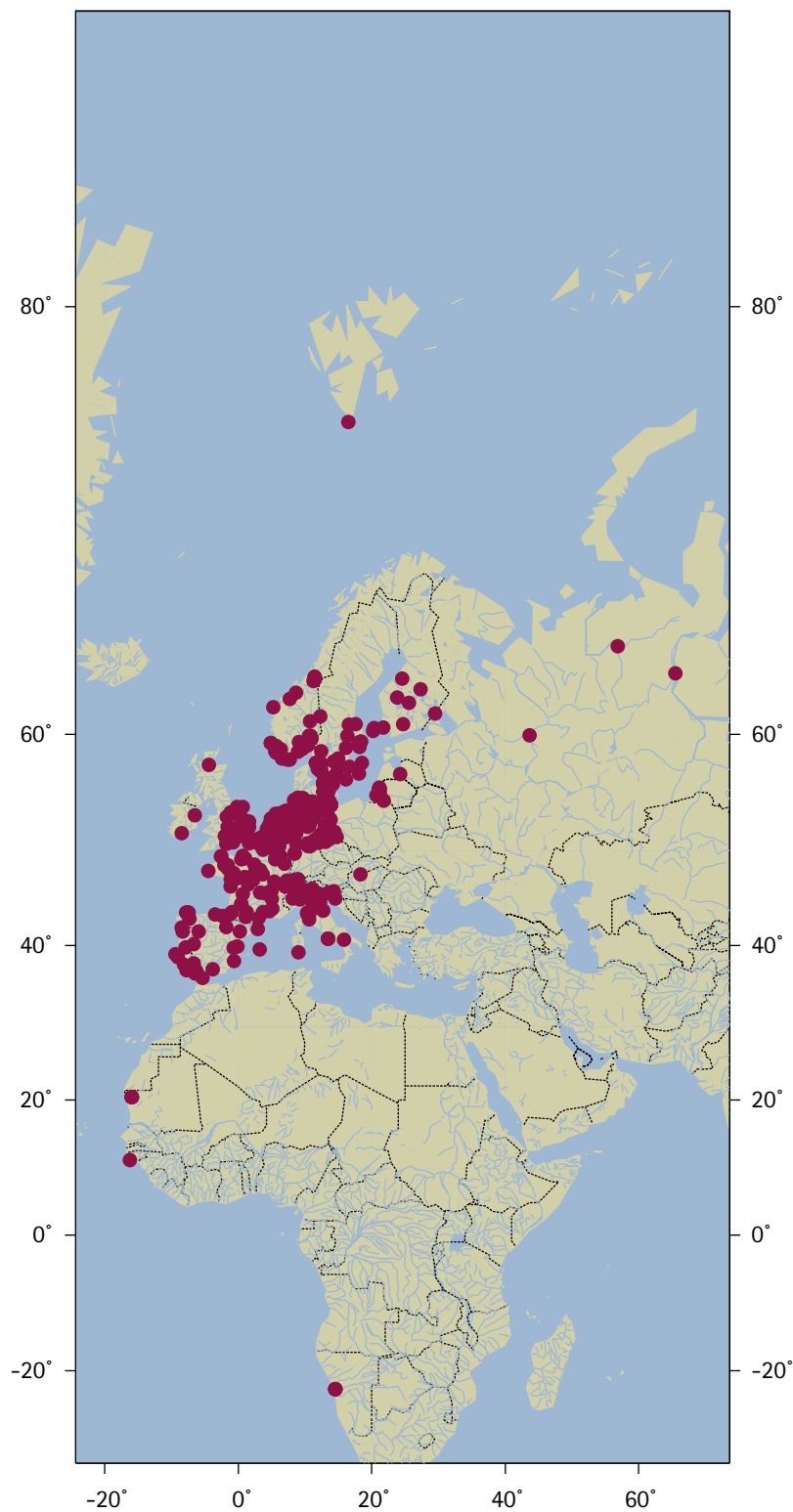
I 2010 er ringmærket i alt 111.573 vildtlevende fugle med Zoologisk Museums ringe, fordelt på 107.480 i Danmark, 3.179 på Færøerne og 914 i Grønland.

Niveaet på Færøerne og i Grønland er over normalen i forhold til de seneste år, hvilket skyldes en målrettet fangst af enkelte arter. I Danmark er antallet mærkniger steget i forhold til 2009 (86.562 fugle), men ligger dog lidt under 2008, der da også var et rekordår med 113.677 mærkniger. Der er i 2010 ringmærket i alt 190 forskellige arter i Danmark, hvoraf ingen er nye mærkningsarter. Ringmærkningen bidrager i 2010 med dokumentation af følgende SU-arter: Buskrørsanger (2/6 Gedser, landets 42. fund), Spottesanger (6/6 Blåvand, 5. fund) og Schwarz Løvsanger (10/10 Christiansø, 21. fund). Af mere fåtallige arter kan nævnes Kaspisk Måge (2, Århus & København), Middelhavssølvmåge (3, Hvide Sande & København), Turteldue (Gedser), Bjergpiber (Sprogø), Sydlig Nattergal (Gedser), Lundsanger (Blåvand), Fuglekongesanger (4, 4 lokaliteter), Pirol (Gedser), Hvidsiskan (2, Skagen & Gedser) og Hortulan (2, Skagen & Ovesø i Thy).

De fem talrigest ringmærkede arter skal som vanligt findes blandt spurvefuglene: Rødhals er atter nummer et (8.878), efterfulgt af Musvit (7.236), Blåmejse (6.051),

Den hårde vinter i begyndelsen af 2010 resulterede i, at et stort antal Knopsvaner kunne ringmærkes, overvejende på Sjælland og Lolland-Falster. Desuden blev et stort antal danske og udenlandske svaner aflæst. Østerskov, Roskilde Fjord, 18. februar 2010. Foto: Pelle Andersen-Harild.

Figur 1. Den geografiske fordeling af genfund i udlandet af fugle ringmærket i Danmark og behandlet af Zoologisk Museum i 2010 (n=626).

Løvsanger (5.944) og Fuglekonge (5.777). Alle ligger lidt over gennemsnittet målt på de sidste 15 års ringmærkning.

Blandt ikke-spurvefugle er de fem talrigste ringmærkede arter ligeledes gamle kendinge, i år med Stormmåge i top (4.622), efterfulgt af Skarv (3.341), Sølvmåge (3.190), Hættemåge (2.566) og Splitterne (1.890). For Stormmåge er det næsten en fordobling af den gamle rekord fra 1970 (2.848) og skyldes kombination af gunstige vejrforhold og målrettet fangst, bl.a. er der mærket over 1.550 Stormmåger ved Klitmøller i Thy. For de fire øvrige arter ligger antallet lidt over gennemsnittet i forhold til de seneste 15 år.

For en lang række arter er der i 2010 ringmærket rekord høje antal fugle. Det drejer sig om Knarand med 45 mærkede fugle i 2010. Til og med 2009 er der i alt mærket 57 Knarænder i Danmark, heraf 21 i 2009. De to seneste års høje antal skyldes den øgede indsats i forbindelse med Fugleinfluenzaprojektet, hvor mange svømmeænder er fanget bl.a. i Tøndermarsken. Også Havlit sætter rekord i 2010 med 16 mærkninger, alle er fanget i forbindelse med Femern Bælt projektet. Før 2010 er mærket i alt otte Havlitter i Danmark. Bl.a. på grund af målrettet fangst af Hulduer i Vendsyssel er sidste års rekord på 160 fugle øget til 166 i 2010.

Gulbug er også mærket i rekord antal i 2010 (812), flest ved Gedser (376), Keldsnor (139) og Christiansø (74). Den tidligere rekord skal findes helt tilbage i 1983 med 787 fugle. For Munk, Gransanger og Skovspurv fortsætter de tidligere års høje mærkningsantal med hhv. 2.775, 4.074 og 2.132 fugle. Stigningen for disse fire arter er formentlig et udtryk for en reel bestandsfremgang i de senere år. Til

sidst skal det nævnes at der i år er ringmærket rekord mange Spætmejsler med i alt 140 fugle, hvor den tidligere rekord var 119 fra 2008, rekord mange Råger med i alt 410 fugle, hvor den gamle rekord på 251 er fra 1980 og endelig Stillits med i alt 421 fugle, hvor den tidligere rekord på 318 er fra 2008.

For enkelte arter er der i 2010 ringmærket rekord få fugle i forhold til tidligere år. Det drejer sig først og fremmest om Sløruglen der har været i konstant fremgang siden begyndelsen af 1990'erne, kulminerende med 1.016 ringmærkninger i 2009. I 2010 er blot ringmærket 95 unger og en gammel fugl. Årsagen til den kraftige tilbagegang skyldes sandsynligvis de lange perioder med udbredt snedække i vinteren 2009-2010. Gærdesmutter er en anden art der lider fatalt under kolde vintre. Antallet af mærkede Gærdesmutter er halveret i 2010 i forhold til de foregående år. Endvidere falder antallet af mærkninger markant i 2010 for Skovsnepe, Isfugl, Landsvale, Digesvale og Sivsanger.

Blandt de almindelige danske ynglefugle er der desværre kun mærket meget få eller slet ingen af f.eks. Toppet Skallesluger (0), Hvepsevåge (0), Agerhøne (0), Grønbenet Rørhøne (3), Grønspætte (0), Sanglærke (3), Hedelærke (0) og Ravn (0). Glædeligt er det at Stenpikker og Kornværling er mærket i relativt højt antal med hhv. 30 og 22 fugle. Tidligere har de ligget helt i bund blandt de almindelige danske arter.

Det øgede antal mærkede fugle for en række arter skyldes den målrettede indsats i forbindelse med bl.a. museets Projekt Baggrundsmærkning. Under dette projekt hører bl.a. CES-mærkningen og ringmærkningen på fuglestationerne. På Gedser Fuglestation vil 2010 gå over i historien som rekordernes år. Fuglestationen rundede de 20.000 mærkninger inden for stationsområdet 24/11, hvilket er resultat af en god mandskabsdækning året igennem, men også på grund af et usædvanligt massivt gennemtræk af mange trækfuglearter. Alene i foråret er ringmærket 4.108 fugle – forårsrekord naturligvis. Af sjældne arter fanget om foråret på Gedser kan nævnes Piro, Turteldue, Sydlig Nattergal, Høgesanger og Buskrørsanger. I efterårssæsonen er der 26/9 sat ny dagsrekord med 1.059 ringmærkninger. De hyppigste fangede arter på Gedser i efteråret er Rødhals (2.909), Blåmejse (2.600), Løvsanger (2.542) og Fuglekonge (1.705). Stationens to hejsenet og lydanlæg bidrog især i slutningen af året til fine fangsttal af invasionsarter som Grønsisken (1.687) og Gråsisken (819).

Museets andet store ringmærkningsprojekt, Projekt Fåtalige Ynglefugle, har i 2010 bidraget til ringmærkning af bl.a. to kuld Perleugler (5 unger på Bornholm og 6 unger i Jylland), tre kuld Vandrefalke (4 unger på Møn, 3 på Stevns og 3 på Bornholm), 14 unger og to voksne Hedehøge, men kun en unge af hhv. Hav- og Kongeørn. Især mærkningen af Havørne skuffer – der er ellers gjort ihærdige forsøg flere steder.

Vi mangler fortsat en eller flere egnede lokaliteter til en mere permanent mærkning af ænder og vadefugle. Det skal være en lokalitet hvor der er mulighed for opstilling af fælder og i et område hvor der er ringmærkere der har tid og lyst til at deltage.

Otte fugle- og ringmærkningsstationer står for 43% af alle mærkninger i Danmark i 2010, mod 37% i 2009. Flest fugle er ringmærket på Gedser (20.406), Skagen (7.771), Blåvand (6.253), Christiansø (6.229), Keldsnor (4.769) og Fanø (671). Alle steder fanges flere fugle i 2010 end i 2009. De øvrige stationer er Tipperne og Gilbjerg.

I 2010 er syv ringmærkergrupper (RG) aktive i Danmark: Nordjysk RG (3.037 mærkninger), Nordvestjysk RG (8.321), Østjysk RG (2.493), Anholt RG (5.107), Fyns RG (6.677), Sydvestsjælland RG (1.447) og Lolland-Falster-Møn RG (23.982). Både Nordvestjysk, Anholt, Fyn og Lolland-Falster-Møn grupperne har et godt ringmærkningsår. Flere af de mest aktive grupper er involveret i forskellige mærkningsprojekter, f.eks. CES-projektet og/eller har en fuglestation tilknyttet. Blandt de frivillige ringmærkere uden tilknytning til en fuglestation, en regional gruppe eller et af museets projekter, har følgende personer ringmærket over 2.000 fugle i 2010: Lars Hansen (4.256), Kurt Klarborg (4.001), William C. Aarestrup (2.759), Pelle Andersen-Harild (2.180) og Jesper Brinkmann (2.034).

Årets genmeldinger

Ringmærkningscentralen behandler i 2010 over 3.170 genmeldinger, fordelt på 1.702 genfund af fugle ringmærket i Danmark, 1.228 genfund af fugle mærket i udlandet og fundet i Danmark samt 240 genfund vedrørende Færøerne. Tallene er eksklusive aflæsninger af farveringe fra de store farvemærkningsprojekter så som Skarv, Kortnæbbet Gås, Knopsvane og alle mågerne. I tallene er heller ikke medregnet de mange aflæsninger som ringmærkerne foretager af fugle de selv har mærket. Vi modtager i 2010 over 8.000 af disse 'egen aflæsninger' fra ringmærkerne.

Omkring 626 genmeldinger er af fugle ringmærket i Danmark og genmeldt i udlandet (figur 1 & tabel 1). Blandt langdistance-genfundene er ti fra Afrika ved eller syd for Sahara: to Splitterner og to Fjordterne er aflæst i Namibia og en ring fra en Splitterne er fundet i Guinea Bissau. Endelig er en dansk ringmærket Skestork aflæst fem gange i Banc d'Arguin National Park i Mauretania, første gang 12/12 2009 og sidste gang 16/5 2010. Skestorken er ringmærket 15/6 2009 som unge i en koloni i Limfjorden og har således trukket 4.571 km mod sydsydvest. Erfaringerne fra de hollandske mærkninger viser at der ofte går 3-4 år inden de unge Skestorke vender tilbage til de områder hvor de blev udklækket. I Danmark har Zoologisk Museum ringmærket i alt 34 skestorke i perioden 2003-2010 og ringmærkningen indgår i et større internationalt projekt.

Ringmærkningscentralen modtager ikke en eneste genmelding fra Nordafrika i 2010.

Fra det sydlige Europa er bl.a. en Kærsanger fra Gedser aflæst i Ungarn, en Digesvale fra Omø er aflæst i Kroatien, en Kvækerfinke fra Brabrand Sø er skudt i Italien, en Rødrygget Tornskade fra Gedser er fundet død i Italien, en Spurvehøg fra Gedser er aflæst i Spanien og en Munk fra Blåvand er trafik dræbt i Portugal.

Af genfund langt mod øst og nord for Danmark har Ringmærkningscentralen atter i år modtaget genfund

af en Troldand og to Stormmåger et pænt stykke inde i Rusland, hhv. 2.999 km, 2.591 og 1.879 km fra mærkningsstederne i Københavns-området (figur 1). En ung Solsort han er fløjet mindst 1.182 km mod nordøst til Parikkala i det sydøstlige Finland, hvor den er fundet død 20/4 2010. Solsorten er mærket godt 5 måneder tidligere, 5/12 2009, ved Jægerspris Nordskov. Kun få dansk-mærkede Solsorte er genmeldt så langt mod nordøst.

Af nordlige genfund kan nævnes en Sortgrå Ryle aflæst på Svalbard 17/9 2009. Den er mærket på Vresen i Storbælt 28/12 2008 og har således fløjet mindst 2.376 km. En anden, norsk mærket, Sortgrå Ryle, også fra Svalbard er aflæst ved Korsør 11/2 2010. Af fem svensk mærkede Sortgrå Ryler fra Nidingen, er fire aflæst i Hirtshals Havn og en ved Blåvands Huk. Og endelig er en Vandrefalk ringmærket som unge i det nordlige Finland 22/7 2001, fundet død ved Aalborg i marts 2010, en strækning på mindst 1.450 km.

Af andre interessante genfund kan nævnes, en Skovspurv fundet død på Ravenspurn Charlie boreplatformen ud for den engelske østkyst 3/10 2010. Spurven er mærket i Moseby i Nordjylland 27/7 2007 og har tilbagelagt godt 657 km. Den hidtidige længste afstand en dansk-mærket Skovspurv har fløjet er 35 km. Ingen dansk-mærkede Skovspurve er tidligere fundet i udlandet, dog er enkelte fugle mærket i udlandet fundet i Danmark, bl.a. er en Skovspurv fra Sydnorge fundet i Thy, en fra Helgoland er fundet i Sønderjylland og en fra Belgien er fundet på Als (649 km). Skovspurven er en udpræget standfugl, hele 98% af samtlige genfund af dansk-mærkede fugle er genfundet inden for 10 km fra mærkningsstedet.

Den 7/2 2010 er en dansk ringmærket Skarv aflæst i det centrale Frankrig, nær byen Briare. Fuglen er mærket 6/6 1999 som unge i kolonien på Mågeøerne ved Bogense. Denne Skarv har en interessant historie: Da fuglen var tre år gammel i 2002 begyndte den at yngle på Mågeøerne, hvor den var at finde ynglende hvert år til 2005. Så i 2006 blev den tilsyneladende fundet ynglende i en koloni i det nordlige Holland. I 2007 og 2008 er der ingen observationer af fuglen, men i 2009 er Skarven atter tilbage i kolonien ved Bogense for at yngle.

Fra de Britiske Øer modtager Ringmærkningscentralen i 2010 besked om aflæsninger af to Almindelige Ryler, en fra Norfolk og en fra Skotland. Begge ryler er mærket i Allehave Bugten, Vestsjælland. En Bogfinke fra Nørre Alslev på Falster er fundet død i Irland og endelig er en Sorthovedet Måge fra Fyn fundet syg på den irske sydkyst. Sidste britiske genfund som skal fremhæves drejer sig om en Bjergvipstjert aflæst i det sydvestlige England 12/12 2009. Vipstjerten er mærket som unge 17/6 2008 ved Hørby i Nordjylland. Afstanden mellem de to steder er 1.034 km, og det er den længste distance en dansk ringmærket Bjergvipstjert har tilbagelagt.

Ringmærkningscentralen har gennem tiderne kun modtaget ganske få genmeldinger fra Østrig, men 22/12 2010 er en dansk farvemærket Hættemåge set langs Donau i Wien. Hættemågen er ringmærket ved Fakse Ladeplads Havn 14/2 2010.

I 2010 iværksættes flere forskningsaktiviteter med brug af ny elektronik, som bl.a. resultere i at tre Gøge med satellitsendere kan følges til vinterkvarteret. Forsker Kasper Thorup og PhD-studerende Mikkel W. Kristensen med en ung Gøg, Arrenæs, Sjælland, 9. juli 2010. Foto: Anders Tøttrup.

I 2010 lykkes det at genfange en Nattergal og flere tornskader som fik sat lyslogger på i pilotåret 2009. Endvidere hentes spændende data fra Store Hornugler. Og endelig kan tre danske Gøge ved hjælp af satellitsendere følges til vinterkvarteret, som viser sig, noget af tiden, at være i Angola og DR Congo.

Ringmærkningscentralens specialestuderende Troels Ortved færdiggør sit specialeprojekt *Vagrancy in migratory birds*. Projektet omfatter orienteringsforsøg med nattrækkende spurvefugle på Færøerne ved hjælp af små radiosendere (0,4 g). Herved er det muligt, at følge trækfuglene op mod 40 km når de trækker af sted. Formålet er bl.a. at undersøge trækadfærden hos træk-gæster fra det europæiske fastland og Asien. Forsøgene afslørede en meget afvisende orientering hos fugle der kommer langsvejs fra.

Projektet Kolonirugende Kystfugle, under ledelse af DMU og med deltagelse af Zoologisk Museum, fortsætter i 2010. Ringmærkningscentralen assisterer med omfattende feltarbejde, bl.a. ringmærkes 1.890 Splitterner og der foretages 1.020 aflæsninger af 330 individer. Et større farvemærkningsprogram på ynglende Svartbage iværksættes i samarbejde med Norge med henblik på at belyse ynglesucces og overlevelse.

I april 2010 begynder arbejdet med det færøske trækfugleatlas for alvor, da færingen Sjúrdur Hammer bliver projektansat på Ringmærkningscentralen. Det grønlandske trækfugleatlas udkom i 2003, det danske i 2006 og nu skal der laves et færøsk trækfugle atlas. Atlasen skal inkludere et hundred års ringmærkning på Færøerne og genfund af disse, samt genfund på Færøerne af fugle ringmærket i udlandet. Bearbejdningen bliver i stil som det danske trækfugleatlas; brugervenligt og tilgængeligt uden at gå på kompromis med den videnskabelige integritet.

Den tidligere, private danske ringmærkningscentral, Skovgaard (1914-1975), blev i en årrække ledet og administreret af Sigurd Rosendahl. I forbindelse med udarbejdelse af det danske og det færøske trækfugleatlas er Ringmærkningscentralen i en positiv dialog med Sigurd og hans kone Tove Rosendahl. I foråret 2010 tilbyder Tove, i samråd med familien, at Zoologisk Museum kan overtage bl.a. alt Skovgaard-centralens ringmærkningsmateriale. Museet er naturligvis taknemlig for at modtage dette værdifulde materiale. Hermed opbevarer Zoologisk Museum alle tidligere større arkiver som vedrører ringmærkning af fugle i Danmark, på Færøerne og i Grønland. Vi vil gerne takke Tove og Sigurd Rosendahl for materialet.

Zoologisk Museums samarbejde med Fødevarestyrelsen, Veterinærinstituttet og Danmarks Miljøundersøgelser om overvågningen af fugleinfluenza i vilde fugle, fortsætter i 2010. Ved hjælp af omkring 12 frivillige ringmærkere indsamles prøver fra 769 fugle fordelt på 21 arter. Flest prøver er indsamlet på fugle i hovedstadsområdet (446), men også Nordvestjylland (89), Fyn (57), Esbjerg (74) og Sydsjælland (59) er godt repræsenteret. De hyppigste arter er Knopsvane (229), Stormmåge (150), Gråand (145), Hættemåge (107), Sølvmåge (71) og Krikand (27). Prøverne undersøges af Veterinærinstituttet.

I forbindelse med museets Projekt Fåtalige Ynglefugle og i samarbejde med et internationalt Hedehøg-projekt, mærkes endnu tre sydvestjyske Hedehøge med satellitsendere i 2010. Den ene fugl, en voksen han, forlader yngleområdet i slutningen af august og ankommer til det vestlige Mali 18/9, hvor den blev året ud. Den anden Hedehøg, også en voksen han, forlader først sit yngleområde 10/9 og ankommer til det sydøstlige Mali 13/10, hvor den bliver. Den tredje fugl, en redeunge, dør desværre inden efterårstrækket påbegyndes. Fuglene kan, sammen med tre tidligere satellitmærkede Hedehøge, følges mere detaljeret på projektet hjemmeside på www.dof.dk (under projekter). I øvrigt udgiver projektets internationale leder, Christina Trierweiler fra Groningen Universitet, sin PhD-afhandling "Travels to feed and food to breed – the annual cycle of a migratory raptor, Montagu's harrier, in a modern world" i 2010. Heri indgår data fra de danske satellitmærkede Hedehøge.

Zoologisk Museums CES-projekt (Constant Effort Site) fortsætter fortrøstningsfuldt i 2010 med mærkninger 12 gange i perioden april til august, på fem lokaliteter: Ove Sø i Thy, Brabrand Sø ved Århus, Tarup Grusgrave på Nordfyn, Ravnstrup Sø i Sydsjælland og Vestamager ved København. Der er efterhånden mange ringmærkere der deltager i CES-projektet. Henning Etrup udnævnes til koordinator for projektet (se særskilt artikel andet sted i *Fugleåret 2010*).

Zoologisk Museum behandler og godkender i 2010 i alt 17 mærkningsprojekter vedr. rødlistet arter, 7 projekter vedr. farvemærkning og et specialmærkningsprojektet (ekskl. museets og DMUs egne projekter). Disse mærkningsprojekter skal årligt indsende en statusrapport, som danner baggrund for godkendelse af projektets fortsatte aktiviteter. En godkendelse gives for ét år af gangen.

Museet udsteder i alt 188 personlige licenser, 11 gruppelicenser, 8 stationslicenser og 16 vildtplejesta-tionslicenser gældende til Danmark og/eller Færøerne. Alle der ringmærker fugle skal have en gyldig personlig licens. De personlige licenser er fordelt på 111 A-licenser, 29 B-licenser, 16 C-licenser og 32 X-licenser.

Ringmærkningscentralen har fortsat et godt samarbejde med Danmarks Ringmærkerforening, bl.a. i forbindelse med afholdelse af årsmødet for ringmærkerne, introduktionskursus for nye ringmærkere, CES-projektet og ringmærkningens åbenlyst arrangement hvor der blev fremvist ringmærkning seks forskellige steder i landet: Indfjorden, Nørre Lyngvig Fyr, Blåvand, Brabrand Sø, Boeslunde og Gilbjerg.

Slutteligt men ikke mindst skal det fremhæves at en ny treårig kontrakt om Ringmærkningscentralens virke underskrives af Skov- & Naturstyrelsen og Zoologisk Museum/Statens Naturhistoriske Museum, samt at kontrakten med Dyrenes Beskyttelse om ringmærkning af nødstedte fugle, forlænges yderligere fem år.

Ringmærkningscentralen vil gerne benytte lejligheden til at takke alle vore ringmærkere for indsatsen i 2010, samt takke alle der på den ene eller anden måde har bistået ringmærkningen i 2010.

Table 2. Antal fugle ringmærket samt antal genmeldinger behandlet af Zoologisk Museum i 2010. Ekskluderet i genfundstallene er et stort antal aflæsninger af farveringe på Skarv (i Danmark), Kortnæbbet Gås, Knopsvane og måger, samt ringmærkernes lokale aflæsninger.

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Rødstrubet Lom	<i>Gavia stellata</i>		1	1	1	2
Sortstrubet Lom	<i>Gavia arctica</i>					1
Toppet Lappedykker	<i>Podiceps cristatus</i>		4	4		
Mallemuk	<i>Fulmarus glacialis</i>		1	1		
Skarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	3.325	16	3.341	240	48
Rørdrum	<i>Botaurus stellaris</i>				1	1
Fiskehejre	<i>Ardea cinerea</i>	50		50	2	4
Hvid Stork	<i>Ciconia ciconia</i>	3		3	22	1
Skestork	<i>Platalea leucorodia</i>				12	3
Knopsvane	<i>Cygnus olor</i>	130	998	1.128	177	
Sangsvane	<i>Cygnus cygnus</i>		6	6		
Sædgås	<i>Anser fabalis</i>		3	3		8
Kortnæbbet Gås	<i>Anser brachyrhynchus</i>				33	5
Blisgås	<i>Anser albifrons</i>		1	1		1
Grågås	<i>Anser anser</i>	145	65	210	52	12
Canadagås	<i>Branta canadensis</i>	1	3	4	11	3
Bramgås	<i>Branta leucopsis</i>	1	2	3	5	7
Knortegås	<i>Branta bernicla</i>				1	1
Gravand	<i>Tadorna tadorna</i>	3	12	15	2	
Mandarinand	<i>Aix galericulata</i>				1	
Pibeand	<i>Anas penelope</i>		8	8		4
Knarand	<i>Anas strepera</i>		45	45	1	1
Krikand	<i>Anas crecca</i>		106	106	6	10
Gråand	<i>Anas platyrhynchos</i>	2	907	909	53	44
Spidsand	<i>Anas acuta</i>		69	69		
Atlingand	<i>Anas querquedula</i>		2	2		
Skeand	<i>Anas clypeata</i>		6	6		
Taffeland	<i>Aythya ferina</i>		6	6		
Troldand	<i>Aythya fuligula</i>		53	53	3	1
Ederfugl	<i>Somateria mollissima</i>		110	110	21	15
Havlit	<i>Clangula hyemalis</i>		16	16		
Sortand	<i>Melanitta nigra</i>		2	2		
Fløjlsand	<i>Melanitta fusca</i>					2
Hvinand	<i>Bucephala clangula</i>	1	3	4		
Toppet Skallesluger	<i>Mergus serrator</i>				1	
Stor Skallesluger	<i>Mergus merganser</i>		6	6		
Rød Glente	<i>Milvus milvus</i>	15		15	1	
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	1		1	1	1
Rørhøg	<i>Circus aeruginosus</i>	2	2	4		
Hedehøg	<i>Circus pygargus</i>	14	2	16	4	
Duehøg	<i>Accipiter gentilis</i>	70	2	72	5	1
Spurvehøg	<i>Accipiter nisus</i>	10	126	136	10	6
Musvåge	<i>Buteo buteo</i>	2	65	67	7	9
Fjeldvåge	<i>Buteo lagopus</i>		1	1		
Kongeørn	<i>Aquila chrysaetos</i>	1		1		
Fiskeørn	<i>Pandion haliaetus</i>					1
Tårnfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	223	8	231	19	21
Vandrefalk	<i>Falco peregrinus</i>	10		10	1	6
Fasan	<i>Phasianus colchicus</i>		3	3		
Vandrikse	<i>Rallus aquaticus</i>		9	9		

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Grønbenet Rørhøne	<i>Gallinula chloropus</i>		3	3	1	
Blishøne	<i>Fulica atra</i>	4	237	241	5	2
Strandskade	<i>Haematopus ostralegus</i>	18	10	28	4	2
Klyde	<i>Recurvirostra avosetta</i>	2	2	4		1
Stor Præstekrave	<i>Charadrius hiaticula</i>	19	8	27		1
Hvidbrystet Præstekrave	<i>Charadrius alexandrinus</i>					6
Strandhøjle	<i>Pluvialis squatarola</i>		1	1		
Vibe	<i>Vanellus vanellus</i>	29	5	34		
Islandsk Ryle	<i>Calidris canutus</i>					1
Sandløber	<i>Calidris alba</i>				2	
Temmincksryle	<i>Calidris temminckii</i>		1	1		1
Sortgrå Ryle	<i>Calidris maritima</i>		16	16	3	22
Almindelig Ryle	<i>Calidris alpina</i>	3	43	46	2	1
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>	2	1	3		
Enkeltbekkasin	<i>Lymnocyptes minimus</i>		1	1		
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago gallinago</i>		13	13		
Skovsneppe	<i>Scolopax rusticola</i>		3	3		5
Stor Kobbersnepe	<i>Limosa limosa</i>	1		1		
Lille Kobbersnepe	<i>Limosa lapponica</i>		2	2		1
Stor Regnspove	<i>Numenius arquata</i>		3	3		
Rødben	<i>Tringa totanus</i>	3	11	14		1
Hvidklire	<i>Tringa nebularia</i>		5	5		
Svaleklire	<i>Tringa ochropus</i>		3	3		
Tinksmed	<i>Tringa glareola</i>		8	8		
Mudderklire	<i>Actitis hypoleucos</i>		29	29		
Stenvender	<i>Arenaria interpres</i>		4	4		
Storkjove	<i>Stercorarius skua</i>					1
Sorthovedet Måge	<i>Larus melanocephalus</i>	1	2	3	1	3
Hættemåge	<i>Larus ridibundus</i>	1.678	888	2.566	74	260
Stormmåge	<i>Larus canus</i>	647	3.975	4.622	105	79
Sildemåge	<i>Larus fuscus</i>	741	42	783	34	8
Sølvmåge	<i>Larus argentatus</i>	2.543	647	3.190	213	155
Kaspisk Måge	<i>Larus cachinnans</i>		2	2		4
Middelhavssølvmåge	<i>Larus michahellis</i>		3	3		
Svartbag	<i>Larus marinus</i>	694	34	728	40	126
Ride	<i>Rissa tridactyla</i>	30	32	62	40	8
Splitterne	<i>Sterna sandvicensis</i>	1.888	2	1.890	29	89
Fjordterne	<i>Sterna hirundo</i>	147		147	2	9
Havterne	<i>Sterna paradisaea</i>	140	1	141	4	
Dværgterne	<i>Sterna albifrons</i>	24	53	77	10	4
Lomvie	<i>Uria aalge</i>					3
Alk	<i>Alca torda</i>	38		38		1
Tejst	<i>Cephus grylle</i>	10	1	11	1	2
Klippedue	<i>Columba livia</i>				1	
Huldue	<i>Columba oenas</i>	164	2	166		
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	8	55	63	1	1
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>		2	2		
Turteldue	<i>Streptopelia turtur</i>		1	1		
Gøg	<i>Cuculus canorus</i>	3	9	12		
Slørugle	<i>Tyto alba</i>	95	1	96	150	3
Stor Hornugle	<i>Bubo bubo</i>	7	5	12	1	
Kirkeugle	<i>Athene noctua</i>	11	1	12	2	

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Natugle	<i>Strix aluco</i>	121	11	132	6	
Skovhornugle	<i>Asio otus</i>	4	6	10		1
Perleugle	<i>Aegolius funereus</i>	11		11		
Natravn	<i>Caprimulgus europaeus</i>	1	18	19	2	
Mursegler	<i>Apus apus</i>	38	24	62		
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	53	17	70		
Sortspætte	<i>Dryocopus martius</i>	51	5	56	6	
Stor Flagspætte	<i>Picoides major</i>		79	79	1	
Sanglærke	<i>Alauda arvensis</i>		3	3		2
Digesvale	<i>Riparia riparia</i>		87	87	1	
Landsvale	<i>Hirundo rustica</i>	2.374	959	3.333	7	4
Bysvale	<i>Delichon urbica</i>	321	112	433		
Skovpiber	<i>Anthus trivialis</i>		225	225		1
Engpiber	<i>Anthus pratensis</i>	8	44	52		
Bjergpiber	<i>Anthus spinoletta spinoletta</i>		1	1		
Skærpiber	<i>Anthus spinoletta petrosus</i>	4		4		
Gul Vipstjert	<i>Motacilla flava</i>	11	10	21		
Bjergvipstjert	<i>Motacilla cinerea</i>		10	10	1	
Hvid Vipstjert	<i>Motacilla alba</i>	47	69	116		2
Silkehale	<i>Bombus garrulus</i>		74	74		1
Vandstær	<i>Cinclus cinclus</i>		12	12		4
Gærdesmutte	<i>Troglodytes troglodytes</i>		1.102	1.102	6	2
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>		1.978	1.978	6	20
Rødhals	<i>Erithacus rubecula</i>	20	8.858	8.878	19	15
Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>		61	61		
Sydlig Nattergal	<i>Luscinia megarhynchos</i>		1	1		
Blåhals	<i>Luscinia svecica</i>		12	12		
Husrødstjert	<i>Phoenicurus ochruros</i>	5	37	42		
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	100	1.090	1.190	2	2
Bynkefugl	<i>Saxicola rubetra</i>		37	37		
Sortstrubet Bynkefugl	<i>Saxicola torquata</i>		13	13		
Stenpikker	<i>Oenanthe oenanthe</i>		30	30		
Ringdrossel	<i>Turdus torquatus</i>		8	8		1
Solsort	<i>Turdus merula</i>	82	3.196	3.278	28	15
Sjagger	<i>Turdus pilaris</i>		345	345		1
Sangdrossel	<i>Turdus philomelos</i>	5	1.425	1.430	12	1
Vindrossel	<i>Turdus iliacus</i>		403	403	2	2
Misteldrossel	<i>Turdus viscivorus</i>		8	8		
Græshoppesanger	<i>Locustella naevia</i>		22	22		
Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>		168	168	3	
Buskrørsanger	<i>Acrocephalus dumetorum</i>		1	1		
Kærsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>		402	402	2	
Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	2	1.670	1.672	16	15
Drosselrørsanger	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>		1	1		
Gulbug	<i>Hippolais icterina</i>	5	807	812	1	1
Spottesanger	<i>Hippolais polyglotta</i>		1	1		
Høgesanger	<i>Sylvia nisoria</i>		2	2		
Gærdesanger	<i>Sylvia curruca</i>		1.334	1.334	3	1
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>	19	1.931	1.950		3
Havesanger	<i>Sylvia borin</i>		1.646	1.646		3
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>	8	2.767	2.775	8	10
Lundsanger	<i>Phylloscopus trochiloides</i>		1	1		

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Fuglekongesanger	<i>Phylloscopus proregulus</i>		4	4		
Hvidbrynet Løvsanger	<i>Phylloscopus inornatus</i>		8	8		
Schwarz Løvsanger	<i>Phylloscopus schwarzi</i>		1	1		
Skovsanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>		52	52		
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>	5	4.069	4.074	8	9
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>	6	5.938	5.944	6	7
Fuglekonge	<i>Regulus regulus</i>		5.777	5.777	6	7
Rødtoppet Fuglekonge	<i>Regulus ignicapillus</i>		19	19		
Grå Fluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	16	403	419		1
Lille Fluesnapper	<i>Ficedula parva</i>		35	35		
Broget Fluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>	107	704	811		1
Skægmejse	<i>Panurus biarmicus</i>		55	55		
Halemejse	<i>Aegithalos caudatus</i>		291	291	1	
Sumpmejse	<i>Parus palustris</i>	70	109	179		
Topmejse	<i>Parus cristatus</i>	17	114	131		
Sortmejse	<i>Parus ater</i>	235	163	398	1	
Blåmejse	<i>Parus caeruleus</i>	758	5.293	6.051	15	23
Musvit	<i>Parus major</i>	2.568	4.668	7.236	29	4
Spætmejse	<i>Sitta europaea</i>	42	98	140	1	
Træløber	<i>Certhia familiaris</i>		174	174	1	3
Korttået Træløber	<i>Certhia brachydactyla</i>		25	25		
Pungmejse	<i>Remiz pendulinus</i>		1	1		
Pirol	<i>Oriolus oriolus</i>		1	1		
Rødrygget Tornskade	<i>Lanius collurio</i>	13	153	166	1	
Stor Tornskade	<i>Lanius excubitor</i>		12	12		
Skovskade	<i>Garrulus glandarius</i>		66	66	1	
Husskade	<i>Pica pica</i>	16	20	36	2	
Allike	<i>Corvus monedula</i>	74	50	124	3	
Råge	<i>Corvus frugilegus</i>		410	410	4	1
Gråkrage	<i>Corvus corone cornix</i>	15	7	22	6	4
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	266	323	589	2	3
Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>		488	488	1	
Skovspurv	<i>Passer montanus</i>	132	2.000	2.132	5	1
Bogfinke	<i>Fringilla coelebs</i>	3	2.627	2.630	10	6
Kvækferfinke	<i>Fringilla montifringilla</i>	1	2.350	2.351	3	4
Grønirisk	<i>Carduelis chloris</i>	7	2.981	2.988	33	22
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>		421	421		
Grønsiken	<i>Carduelis spinus</i>		2.620	2.620	2	2
Tornirisk	<i>Carduelis cannabina</i>	10	205	215	2	1
Bjergirisk	<i>Carduelis flavirostris</i>		7	7		
Gråsisken	<i>Carduelis flammea</i>		1.559	1.559	1	2
Hvidsisken	<i>Carduelis hornemanni</i>		2	2		
Lille Korsnæb	<i>Loxia curvirostra</i>		46	46		
Karmindompap	<i>Carpodacus erythrinus</i>		55	55		
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	5	1.003	1.008	5	
Kernebider	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>		89	89	1	
Snespurv	<i>Plectrophenax nivalis</i>		1	1		
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>		563	563		
Hortulan	<i>Emberiza hortulana</i>		2	2		
Rørspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>		822	822	1	1
Kornværpling	<i>Miliaria calandra</i>		22	22	1	
Total (190 arter mrk, 129 arter genf.)		20.615	86.865	107.480	1.702	1.228

Danmarks Ringmærkerforening og SYF

Af Henning Ettrup

Halsemejse, Brabrand Sø, 27. maj 2010. Foto: Henning Ettrup

Danmarks Ringmærkerforening havde i 2010 10-års jubilæum, som blev fejret på et velbesøgt årsmøde i snestorm i Århus i november. Foreningen blev stiftet i 2000 med det formål at være talerør for de aktive ringmærkere.

Foreningen har foretaget en tiltrængt ansigtsløftning af hjemmesiden (www.ringmaerkning.dk), som har givet siden et mere moderne og indbydende udseende. Medvirkende hertil var også udarbejdelsen af et nyt logo (Mursejlere) for foreningen. Foreningens håb er, at det giver flere lyst til at bruge hjemmesiden og levere småartikler og notiser til inspiration for flere ringmærkere.

For yderligere at gøre siden relevant er arbejdet med opbygning af et fotoregister med ringmærkerbilleder begyndt. Målet hermed er at supplere allerede foreliggende ringmærkerlitteratur med relevante illustrationer og beskrivelser. Det blev derfor vedtaget på generalforsamlingen, at udvælge årets foto blandt de af ringmærkerne indsendte billeder.

For år tilbage fandtes "Håndbog for ringmærkere" om fangst, fangstmetoder, håndtering, ringstørrelser, dataindsamling mv. Siden denne første version er udarbejdet, er der sket meget på ringmærkerfronten. Derfor er foreningen godt i gang med at udarbejde en ny web-baseret version. Der mangler endnu afsnit, men alligevel har vi valgt, at give ringmærkere adgang

til den – også for at komme med forslag til forbedringer og nye afsnit.

Igen i år deltog foreningen i et landsdækkende arrangement i oktober i samarbejde med Ringmærkningscentralen på Zoologisk Museum, hvor ringmærkning blev demonstreret på 7-8 forskellige lokaliteter. Ligeledes var foreningen repræsenteret på årets Skagen Fuglefestival.

SYF 2010

Foreningens største aktivitet var stadig at stå for SYF projektet (Systematisk Ynglefugle Fangst eller Constante effort site (CES)), som går ud på at ringmærke efter et fast mønster fra år til år med henblik på at få et mål for overlevelse og ungeproduktion blandt de almindeligt forekommende spurvfugle (se f.eks. Peach 1996). Der blev i år fanget på 5 lokaliteter (Brabrand Sø, Ove Sø, Ravnstrup Sø, Tarup Grusgrave og på Vestamager). Vi har desværre måttet opgive det 6. site i Midtjylland (Dybendal), som var det længst kørende site. Fangsten var ikke forenelig med jagtinteresser på stedet.

De 5 tilbageværende lokaliteter domineres af moser og rørskov. Der blev i alt fanget og mærket 1642 nye fugle og genfanget 258 fugle mærket på lokaliteten i tidligere år, svarende til 13,6 % af de fangede fugle fordelt på 51 arter. De hyppigst fangede fugle udgjordes selvfølgelig af arter, som hører til i moser og rørskov, nemlig Rørsanger, Gransanger, Løvsanger, mejser og Rørspurv (se tabel). Blandt de fangede var også sjældnere eller fåtallige arter, f.eks. Hortulan, Sydlig Blåhals og Vende-hals.

Vi er i gang med at bearbejde de hidtil indsamlede data, og håber snart at kunne præsentere nogle spændende resultater, som kan supplere vores viden om populationsdynamikken.

Foreningen vil gerne udvide SYF-projektet, så det omfatter mindst 10 lokaliteter, hvorfor der gives støtte til nye projekter. Se www.ringmaerkning.dk for yderligere oplysninger om SYF og foreningens øvrige aktiviteter.

Afslutningsvis skal lyde en tak fra Ringmærkerforeningen til de ihærdige ringmærkere, som gør en stor indsats for at holde SYF-projektet kørende og på anden vis støtter foreningens aktiviteter, samt til Ringmærkningscentralen for samarbejde og opbakning.

Litteratur

- Peach, J.W., S.T. Buckland & S.R. Baillie 1996: The use of constant effort mist-netting to measure between-year changes in the abundance and productivity of common passerines. *Bird Study* 43: 142-156.